

LA INFERMERIA CLÍNICA EN EL GRAU D'INFERMERIA

Estratègies per a l'ensenyament i l'aprenentatge

Anna M. Falcó Peguerols
M. Teresa Luis Rodrigo
Joan M. Estrada Masllorens
Gemma Via Clavero
Laura de la Cueva Ariza

Departament d'Infermeria Fonamental
i Medicoquirúrgica

LA INFERMERIA CLÍNICA EN EL GRAU D'INFERMERIA

Estratègies per a l'ensenyament i l'aprenentatge

Anna M. Falcó Pegueroles
M. Teresa Luis Rodrigo
Joan M. Estrada Masllorens
Gemma Via Clavero
Laura de la Cueva Ariza

Departament d'Infermeria Fonamental
i Medicoquirúrgica

*400 alumnes, 6 professors, la matèria d'Infermeria
Clínica i un mateix objectiu: millorar la manera
d'ensenyar i d'aprendre les cures infermeres.*

Índex

PRÒLEG	11
---------------------	----

ENSENYAR I APRENDRE INFERMERIA CLÍNICA

Introducció	15
La matèria d'Infermeria Clínica en el grau d'Infermeria.....	19
Recomanacions per a l'estudiant de l'espai europeu d'educació superior (EEES)	27
Descripció de l'assignatura Infermeria Clínica I	31
Competències transversals i específiques	32
Objectius	34
Temari	36
Metodologia docent	39
Avaluació	42

CURES INFERMERES DE LA PERSONA

AMB TRASTORNS DE LA SALUT

UNITAT TEMÀTICA 1. ASPECTES GENERALS DE L'ATENCIÓ INFERMERA

A LA PERSONA AMB TRASTORNS DE LA SALUT	47
Tema 1. Infermeria clínica: definició i àrea de competència	47
Tema 2. Prevenció i control de la infecció	48
Tema 3. Mètodes de suport nutricional	50
Tema 4. Cura de la persona durant el procés quirúrgic.....	52
Tema 5. Cura de la persona amb ferides.....	53
Tema 6. Cures de la persona amb dolor.....	55
Tema 7. Cura de la persona amb càncer.....	57

UNITAT TEMÀTICA 2. CURES INFERMERES DE LA PERSONA

AMB TRASTORNS HEMATOLÒGICS	61
Sèrie vermella	61
Tema 1. Trastorns de la sèrie vermella	61
Tema 2. Rol de col·laboració	62
Tema 3. Tractament infermer	63
Sèrie blanca	65
Tema 1. Trastorns de la sèrie blanca	65
Tema 2. Rol de col·laboració	67
Tema 3. Tractament infermer	68
Hemostàsia	70
Tema 1. Trastorns de l'hemostàsia	70
Tema 2. Rol de col·laboració	72
Tema 3. Tractament infermer	73

UNITAT TEMÀTICA 3. CURES INFERMERES DE LA PERSONA

AMB TRASTORNS RESPIRATORIS	75
Tema 1. Trastorns de l'aparell respiratori	75
Tema 2. Rol de col·laboració	76
Tema 3. Tractament infermer	79

UNITAT TEMÀTICA 4. CURES INFERMERES DE LA PERSONA

AMB TRASTORNS CARDÍACS	83
Tema 1. Trastorns cardíacs	83
Tema 2. Rol de col·laboració	85
Tema 3. Tractament infermer	87

UNITAT TEMÀTICA 5. CURES INFERMERES DE LA PERSONA

AMB TRASTORNS VASCULARS	91
Sistema arterial	91
Tema 1. Trastorns arterials	91
Tema 2. Rol de col·laboració	92
Tema 3. Tractament infermer	93

Sistema venós	94
Tema 1. Trastorns venosos	94
Tema 2. Rol de col·laboració	95
Tema 3. Tractament infermer	96

UNITAT TEMÀTICA 6. CURES INFERMERES DE LA PERSONA

AMB TRASTORNS DEL SISTEMA NEFROLÒGIC	99
Tema 1. Trastorns del ronyó	99
Tema 2. Rol de col·laboració	100
Tema 3. Tractament infermer	102

UNITAT TEMÀTICA 7. CURES INFERMERES DE LA PERSONA

AMB TRASTORNS UROLÒGICS	105
Tema 1. Trastorns de les vies urinàries	105
Tema 2. Rol de col·laboració	107
Tema 3. Tractament infermer	108

Pròleg

Rosa María Blasco Santamaría

Directora del Departament d'Infermeria Fonamental i Medicoquirúrgica

L'ensenyament de les cures de salut tant a la persona sana (per mantenir-la o millorar-la) com la qui pateix una malaltia (per tal de recuperar-la) és una part substancial de la formació de les infermeres des dels seus orígens, tot i que ha sofert diferents transformacions al llarg de l'evolució que s'ha anat produint, d'acord amb cada moment i d'acord amb el pla d'estudis de cada època. Així, hem passat d'impartir Patologia, i després Infermeria Medicoquirúrgica, fins a arribar a l'assignatura d'Infermeria Clínica.

No es tracta d'un simple canvi de nom. El text que es presenta parteix, per primera vegada, d'un enfocament total des del punt de vista infermer, utilitza la terminologia infermera i aborda els problemes de salut des de la perspectiva de la persona i no de la malaltia.

Aquest enfocament ha estat possible gràcies al procés de reflexió i treball conjunt realitzat per les dues professores creadores del projecte. La professora M. Teresa Luis, amb una àmplia formació i coneguda per la seva aportació a la difusió arreu d'Espanya del llenguatge i les taxonomies infermeres, així com per una àmplia experiència docent, ha estat la responsable de l'orientació i la tutoria del projecte. I la professora Anna M. Falcó, coordinadora de l'assignatura Infermeria Clínica I, amb experiència docent i en projectes d'innovació docent en l'àmbit de la formació infermera, ha col·laborat també en el disseny i ha estat la responsable de la coordinació per a la implementació del projecte. Ambdues han comptat amb la col·laboració entusiasta de tots els professors de

l'equip docent de l'assignatura d'Infermeria Clínica I. No cal dir que sense elles no hauria estat possible convertir el projecte en una realitat.

Gràcies per permetre'ns compartir els vostres coneixements i el vostre treball, que, de ben segur, contribuirà a la millora de les cures que desenvoluparan les persones que en un futur es dedicaran a la infermeria.

ENSENYAR I APRENDRE INFERMERIA CLÍNICA

Introducció

La guia docent *Infermeria clínica en el grau d'Infermeria: estratègies per a l'ensenyament i l'aprenentatge* és un document que forma part del projecte d'innovació docent «Implementació de l'assignatura Infermeria Clínica en el grau d'Infermeria de la UB: nou marc per a l'ensenyament i l'aprenentatge», RN 18270 convocatòria 2010 del Programa de millora i innovació docent del Vicerectorat de Política Docent i Científica de la Universitat de Barcelona, promogut i dirigit per les professores coordinadores de les assignatures Infermeria Medicoquirúrgica de la diplomatura d'Infermeria i Infermeria Clínica del grau d'Infermeria.

En el grau d'Infermeria de la Universitat de Barcelona, la matèria d'Infermeria Clínica té un total de 21 crèdits ECTS (european credit transfer and accumulation system) i està dividida en dues assignatures, que són Infermeria Clínica I i Infermeria Clínica II, amb la distribució de crèdits següent:

- ***Infermeria Clínica I:*** es fa a 2n curs i té un total de 12 crèdits.
  - 3 crèdits corresponen a la unitat temàtica 1, Dietètica humana (DH).
  - 9 crèdits corresponen a la unitat temàtica 2, Cures infermeres a la persona amb trastorns de la salut.
- ***Infermeria Clínica II:*** es fa a 3r curs amb un total de 9 crèdits.

El projecte d'innovació docent es va iniciar la primavera del 2009 i es va consolidar durant el curs 2010-2011, l'any d'inici de la imple-

mentació de l'assignatura Infermeria Clínica I al segon curs del grau d'Infermeria.

L'equip de professores que impartim l'assignatura de la matèria d'Infermeria Clínica de l'EUI de la Universitat de Barcelona hem iniciat un procés d'innovació docent amb l'objectiu de millorar la docència de la matèria i ajustar-la als canvis que ha requerit l'entrada a l'espai europeu d'educació superior (EEES), però també amb l'objectiu fonamental d'actualitzar la manera d'ensenyar la infermeria i les cures infermeres.

En aquest context, aquesta Guia docent neix amb una doble intenció. D'una banda, vol ser una ajuda per al professorat i l'equip docent de la matèria d'Infermeria Clínica a l'hora de preparar els continguts per a les classes expositives i els seminaris pràctics, així com per orientar-ne la implementació. De l'altra, vol ser un guia útil per a l'estudiant a fi de millorar els coneixements i les habilitats necessaris per desenvolupar els plans de cures infermeres.

Es tracta d'un canvi important i complex que s'inicia a partir de l'experiència, la creativitat i la vocació docents de les dues professores coordinadores, i continua amb la professionalitat de les professores implicades i la voluntat de treballar en equip per implementar un projecte que repercuteix en un total d'aproximadament 800 estudiants, entre el segon i el tercer curs del grau d'Infermeria.

Al nostre entendre, les principals raons que fan d'aquesta Guia docent un instrument fonamental en l'actual formació universitària infermera són les següents:

- Presenta un model innovador per estructurar la matèria d'Infermeria Clínica.
- Detalla els continguts de la teoria, la pràctica i altres elements d'interès que configuren el Pla docent impartit a l'EUI de la Universitat de Barcelona.
- Concreta aspectes per a l'ensenyament i l'aprenentatge que resulten útils per al professorat i per a l'estudiant.

Pensem que aquesta guia, que forma part d'un Projecte d'innovació docent més ampli, pot servir d'ajuda per als docents no tan sols d'aquesta matèria, sinó també d'altres matèries afins, ja que incorpora la filosofia i el llenguatge infermer de manera central i explícita, i perquè permet unificar estratègies per a l'ensenyament de la matèria d'Infermeria Clínica.

ANNA M. FALCÓ PEGUEROLES

MARÍA TERESA LUIS RODRIGO

Coordinadores del projecte d'innovació
docent en infermeria clínica i de la guia docent

NOTA DELS AUTORS

La informació especificada en aquesta guia docent de l'assignatura Infermeria Clínica I complementa la detallada en el Pla docent de cada curs acadèmic. L'estudiant matriculat a l'assignatura està subjecte a les directrius metodològiques i avaluatives del Pla docent específic vigent a cada curs.

La matèria d'Infermeria Clínica en el grau d'Infermeria

La matèria d'Infermeria Clínica del grau d'Infermeria substitueix la matèria d'Infermeria Medicoquirúrgica de la diplomatura d'Infermeria que incloïa les assignatures d'Introducció a la Infermeria Medicoquirúrgica, Infermeria Medicoquirúrgica I i Infermeria Medicoquirúrgica II.

Els continguts de la matèria d'Infermeria Medicoquirúrgica referents als trastorns fisiopatològics i les cures infermeres que hi estan relacionades, que fins ara s'impartien en la diplomatura, en el grau es distribueixen entre les assignatures de Fisiopatologia, de primer curs, i Infermeria Clínica I i II, de segon i tercer curs, respectivament.

Cal destacar també que en l'assignatura Infermeria Clínica I (segon curs de grau) s'han inclòs, a més, els continguts relacionats amb la dietètica humana, que en la diplomatura constituïen una assignatura independent. Dietètica humana és la part 1 de l'assignatura Infermeria Clínica I, amb 3 crèdits ECTS, amb una estructura docent i avaluadora independent de la part 2, que és la que desenvolupa aquesta guia docent.

La característica diferencial del Projecte d'innovació docent que es presenta en aquesta guia és que parteix d'un enfocament allunyat de la perspectiva biomèdica centrada fonamentalment en la malaltia i en el seu abordatge clínic. El nostre nou enfocament es basa explícitament en una perspectiva competencial infermera des de la qual s'estructura el temari i es determina la manera d'impartir-lo.

L'objectiu principal de la matèria és explicar les cures infermeres que requereix la persona¹ amb un trastorn real o potencial de la salut. Si bé aquest també era el principal objectiu de la matèria d'Infermeria Medicoquirúrgica, la mateixa estructura curricular de la diplomatura d'Infermeria dificultava tractar de manera àmplia alguns dels aspectes fonamentals necessaris per integrar les cures infermeres, ja que per poder descriure'ls i fonamentar-los calia destinar prèviament part del temps a explicar els trastorns fisiopatològics. A diferència de la titulació anterior, en el grau els estudiants que comencen l'assignatura d'Infermeria Clínica han de tenir aprovada l'assignatura de Fisiopatologia, en la qual ja han estudiat les principals síndromes de cada aparell o sistema corporal, així com les proves diagnòstiques més freqüents.

Aquesta base de coneixements preexistent permet que en l'assignatura d'Infermeria Clínica s'hi expliquin només les malalties més prevalents en el nostre entorn i el seu tractament mèdic habitual, de manera que la resta del programa es pot centrar en les cures infermeres específiques.

Si a les assignatures d'Infermeria Medicoquirúrgica I i II la proporció de temps dedicat a la Fisiopatologia i la Infermeria era d'aproximadament del 70%-30% a favor de la primera, en el cas de les assignatures d'Infermeria Clínica I i II la proporció s'inverteix, de manera que aproximadament un 30% del temps se centra a completar aspectes concrets de la Fisiopatologia i del tractament mèdic específic i el 70% restant es dedica a aprofundir en les cures infermeres que requereix la persona amb un determinat trastorn de la salut.

Per això, a l'hora de descriure les cures, s'utilitza el llenguatge infermer específic (diagnòstics, objectius i intervencions) i es tracten els problemes de col·laboració. Creiem que l'adopció d'aquesta nova estructura organitzativa és fonamental per ajudar

1 Amb el terme *persona* ens referim tant a l'individu com a la família o el grup.